Морози місяця січня. Особливо східній великий фронт наших днів переносять нас, українців, думкою за двадцять п'ять років назад до тих днів і тих часів, коли 1918 року після проголошення незалежності нашої молодої республіки ми були змушені з місця йти на фронт, щоб оборонити все те, що кожна людина Европи вважає для себе найціннішим.

З півночі сунув на нас ворог. Це був той самий ворог, з яким точиться боротьба й сьогодні... Це був московсько-жидівський большевизм... Той самий большевизм, який з північних рівнин та снігів ніс Европі жару найогиднішої ідеології марксизму, а на Україні ніс поневолення і довготривалу болючу кризу.

До боротьби з тією навалою встала молода Українська Держава, це найважніше — її першими бойовими нагородами була молодь.

І це символічно.

Це були початки... Це був світанок того буревійного, того вагітного величезними і складними подіями часу, коли цілий схід Европи, ніби величезний сфінкс, підносив свою голову і обертався в інший бік, приймав нові інші положення. Поволі, з болем у кривавих змаганнях народжувався цей новий порятунок річей, який без сумніву вплинув на повоєнний розвиток нашого континенту в його цілому. Тоді ж розгортав свій кривавий прапор большевизм. Тоді ж з'явилися всі його атрибути — чека, голод, колективізація. Тоді ж Европа вперше була загрожена прямим ударом Москви червоної, большевицької. І цей стан річей викликав у Европі довготривалу боротьбу, ряд політичних і господарських криз...

Українська молодь, яка дня 28 січня 1918 року з піснями виїхала зі столиці України під станцію Крути, щоб там умирати, була першою молоддю світу, що одверто, беззастережно і рішуче стала до боротьби з північною навалою. Розуміється, вона боролась і вона падала під кулями

ворога не тільки в ім'я оборони від большевизму. її ідеал був — своя державність, своє суверенне життя, своя духовність. Вона йшла в бій з піснею "Ще не вмерла", одначе у звуках цієї пісні звучав також один мотив, який став зрозумілим щонайпізніше. Мотив спротиву проти марксизму, мотив молодого, амбітного й гордого народу, який був і є глибоко переконаний, що тільки його суверенність на землях предків дасть повну і тривку запоруку, що большевизм, як такий, буде стертий з поверхні нашої планети. І не вина тієї молоді, що голосу її пісні в той час світ не почув. Не вина тієї молоді, що світ так каригідно злегковажив великим шляхетним поривом Української Держави. І коли вже конечно дошукуватись якоїсь вини, то вона була хіба в тому, що та молодь, як і цілий народ, що її видав, не були підготовлені до взятого на себе завдання. Це був порив душі й серця зов національного інстинкту. Це було непереможне хотіння, хай проти льогіки, проти всіх сил світу вписати на сторінки історії щось таке, що в прийдучому дасть зачіпну точку для нової, більш організованої та більш досконалої боротьби.

Наша молодь рік річно згадує цей одчайдушний мент в історії українського народу. Цілком слушно. Порив і кров, яким було позначено змагання під Кругами 1918 року, мають у собі великанське багатство шляхетного, формуючого творчого ідеалізму. Поняття героїзму і жертвенності у нас не нове, але цей конкретний і наглядний елемент освятив те поняття живою, чистою кров'ю живих людей. Слово Крути стало дуже переконливим, бо на його зміст зложилися не самі звуки, а чин і кров. Воно врізьбилось в наше народне єство, у наш дух і нашу плоть. Воно бо повстало з того найсвятішого, що має кожна жива істота, — з життя. У даному випадку українського життя.

Одначе, ствердивши це, і поставити крапку було б далеко недоцільним. Як живий, повний кипучої енергії народ, ми йдемо вперед. Вперед у всіх наших стремліннях та потребах. Стоїмо на розгарі найбільшого в історії світу змагання. Всі суходоли нашої планети в поході. Всі моря й океани засипані боєвими механізмами. У цій боротьбі дуже яскравим моментом є те, що у світі матиме перевагу лише той, хто матиме найміцніший характер і наймогутнішу технічну підготованість.

Думати сьогодні категоріями Круг це значить думати символично. А життя вимагає від кожного конкретного і реального думання. Живемо у часі, коли людина мусить узгіднити особистий героїзм з особистим знанням. Сьогодні вже стало законом, що мало щось хотіти, треба одразу щось і брати. І справа в тому, що пізнання мають бути не, як колись, якимсь словесним теоретичним баластом, а мають вони бути необхідним додатком до кожного нашого чину без певних знань, без певного підготування, без певного і дуже уважного школення, людина нашого часу стає безвартісною, будь вона безмежно волева й безконечно героїчна.

Всі такі прості, наскрізь прозаїчні заповіді нашого часу змушують нас і на свято Крут дивитись під кутом, що нам сьогодні є міродайним. Молодь наша хай дивиться на Крути і хай бачить у них те, що треба. Але одночасно хай не заплющує очей на ті хиби і ті недотягнення, які цехують той великий історичний мент. Молодь мусить розуміти, що історія кожної хвилини може подарувати нам нові Крути, і було б дуже недоцільним, коли б та своєрідна гола героїка, без знань, без підготовки, без твердого і послідовного організованого первня перейшла в нашу традицію. Нас, розуміється, зараз спитають, а що ж треба робити, щоб того оминути. Ми вже не раз на це питання відповідали: удосконалюватись! Безліч є на це можливостей. Передовсім озброїтись знаннями техніки, знаннями того всього, що в сумі дає цілість життя. Будувати цінності. Займати всі місця, де раніше нас не було. Дуже багатьох збиває це з пантелику. Але треба знати, що народ є тоді міцний і тоді готовий на все, коли в його руках знаходиться все від сільської чепіги до тяжкої індустрії. Коли Німеччину обеззброїли, у неї лишився Круп, який замість гармат почав кувати рятівничі машини та годинники. Одначе треба було короткого часу, щоб Круп знов став Крупом. Бути Крупом є героїзм. Великий, складний, значно більший, ніж той, який оперує можливо голосними і можливо героїчними, але все таки словами.

Хай будуть Крути! Честь тим, що їх нам дали. Схилім голови перед їх пам'яттю. Вказуєм нашим дітям на могили, які повстали з Круг. Одначе завжди, скрізь, день-у-день, годину в годину, безупинно і вперто

твердьмо, що другі Крути мають застати вже нас іншими. Іншими духом, психологією. Іншими життєвими успосібленнями, іншими матеріяльними, технічними можливостями.

Хай пісня Крутянців і далі звучить бойово, але разом хай наше міцне тіло і наш дух гартується щодня великою напруженою працею над засвоєнням та засвоюванням всіх тих необхідних додатків, які в сумі дають людині в руки те конечне так необхідно життєве, всебічне озброєння. Наш тяжкий воєнний час дає нам незабутні приклади, а великанська організація, якою є боєва сила Німеччини, дає наглядні лекції. Читаймо їх. Вчімось їх. Думаймо над ними. Ці і ще багато іншого ще наглядніше ояскравить героїку наших Круг. Але Крут вже таких, які поставить перед нами історія в нових боях з большевизмом, який би він не був...